



ขอสรุปและขอเสนอแนะ

ขอสรุป

จากผลของการค้นคว้ากฎหมายเรื่องการทำแท้งในหลายแง่หลายมุม ทั้งที่เป็นประวัติความเป็นมา เหตุผลทางอาชญาวิทยาและสังคมวิทยา ตลอดจนศึกษาเหตุผลของหญิงแต่ละประเภทที่ไปทำแท้งอันก่อให้เกิดผลในแนวทางต่าง ๆ โดยศึกษาเปรียบเทียบทั้งแง่กฎหมายลักษณะอาญาที่มีอยู่เดิม และประมวลกฎหมายอาญาปัจจุบัน ว่ามีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันเองหรือเข้ากับหลักกฎหมายของต่างประเทศเช่นไรบ้าง ทั้งนี้มิใช่เป็นความเห็นของผู้เขียนแต่ผู้เดียว หากได้พยายามหยิบยกเอาข้อมูลต่าง ๆ ตลอดจนความคิดเห็นของนักวิชาการในแขนงต่าง ๆ และความคิดเห็นประชาชนหลายสาขาอาชีพ อาจกล่าวได้ว่าปัจจุบันนี้สังคมไทยมีแนวโน้มที่จะยอมรับวัฒนธรรมตะวันตกซึ่งชายหญิงมีโอกาสพบปะคบหาสมาคมกันมากกว่าแต่ก่อนอันเป็นเหตุหนึ่งที่จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางเพศ และเกิดการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงปรารถนาขึ้น การสอนเพศศึกษาให้ชายหญิงมีความรับผิดชอบทางเพศอยู่ในกรอบศีลธรรมประเพณีและเข้าใจสรีรวิทยาของการตั้งครรภ์จะช่วยลดปัญหาการทำแท้งลง ผลของการสำรวจทัศนคติของประชาชนจากการสุ่มตัวอย่างปรากฏว่า ประชาชนเห็นควรให้ขยายเงื่อนไขของการทำแท้ง แต่มิได้หมายความว่ายินยอมให้เปิดการทำแท้งโดยการทำแท้งโดยเสรี ไม่ว่าจะเป็นต่างประเทศหรือในประเทศไทยก็ตาม และยังมีหน่วยงานต่าง ๆ พยายามที่จะผลักดันกฎหมายว่าด้วยการทำแท้งที่มีเงื่อนไขกว้างกว่าเดิม โดยนำเสนอสมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทยที่ประชุมและเสนอร่างผ่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข มีข้อความแก้ไขในมาตรา 305 ดังนี้

1. เป็นการจำเป็นเพื่อช่วยชีวิตหญิง หรือเพื่อสุขภาพทางร่างกาย หรือจิตใจของหญิง
2. ทารกในครรภ์หากเกิดมาแล้วจะพิการ
3. หญิงมีครรภ์เนื่องจากการกระทำความผิดอาญาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 282 และมาตรา 283 หรือ 284
4. มีเหตุสำคัญทางเศรษฐกิจหรือสังคม ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนดโดยกฎกระทรวง ผู้กระทำไม่มีความผิดต่ออรรถศัลยกรรม หอประชุมมนังคศิลา เรื่อง "ช่วยสังคมได้ ถ้าแก้ไขกฎหมายการทำแท้ง" เมื่อวันที่เสาร์ที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2523 โดยเสนอให้มีการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 305 โดยบัญญัติว่าการทำแท้งเป็นการกระทำโดยแพทย์แผนปัจจุบัน ชั้น 1 สาขาเวชกรรม ภายใต้เงื่อนไข 4 ประการ คือ
 1. จำเป็นต้องกระทำเพื่อสุขภาพทางกาย หรือสุขภาพทางจิตของหญิงนั้น หรือ
 2. หากทารกในครรภ์คลอดออกมา จะพิการทางกายหรือทางจิต หรือ
 3. เมื่อการคุมกำเนิดของหญิงหรือสามีซึ่งได้รับบริการจากแพทย์หรือโดยคำสั่งแพทย์แล้วไม่ไคผลหรือ
 4. หญิงมีครรภ์เนื่องจากการกระทำผิดอาญาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 282 มาตรา 283 หรือมาตรา 284 ผู้กระทำไม่มีความผิด²

¹ สรุป รายงานการสัมมนา เรื่อง "ช่วยสังคมได้ถ้าแก้ไขกฎหมายการทำแท้ง" จัดโดยสภาสตรีแห่งชาติและสมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย, เสาร์ที่ 2 สิงหาคม 2523 หน้า 5.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

พระราชบัญญัติฉบับนี้ ไฉนการพิจารณาของคณะกรรมการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
วิสามัญวินิจฉัยร่างพระราชบัญญัติ เพื่อที่จะเสนอรัฐสภาต่อไปแล้ว โดย พล.อ.อ.
บัญชา เมฆวิชัย ประธานคณะกรรมการฯ ให้ความเห็นว่า

"แม้กรรมาธิการส่วนใหญ่จะเห็นด้วยเพื่อลดอันตรายจากการลักลอบทำแท้งโดยหมอ-
เถื่อน แต่กรรมาธิการอีกส่วนหนึ่งไม่เห็นด้วย เพราะเกรงจะทำให้ศีลธรรมและ
สังคมเสื่อมลงยิ่งกว่าที่เป็นอยู่"

และนายแพทย์ประกอบ คุณจินดา นายแพทย์สภา ให้ความเห็นว่า

"กรรมาธิการร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้มีหลักการและเจตนาดี แต่จะทำให้
การดูแลสุขภาพยาวงาวออกไป การควบคุมจะไฉนหรือไม่อยู่ที่การปฏิบัติของ
เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ"¹

จากร่างพระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้ร่างที่มีความมุ่งหมายจะแก้ไขเงื่อนไข
ของกฎหมายเพื่อความเป็นธรรมแก่สังคม โดยเฉพาะช่วยเหลือสตรีอย่างแท้จริง ผู้เขียน
เห็นด้วยกับร่างพระราชบัญญัติของสมาคมวางแผนครอบครัวทั้ง 4 ประการ เนื่องจาก
เงื่อนไขเหล่านี้เปิดโอกาสให้หญิงซึ่งตั้งครรภ์และจำเป็นต้องทำแท้งได้ทำแท้งโดย
ปลอดภัย โดยเฉพาะในเรื่องภาวะทางเศรษฐกิจและสังคม กรณีนี้จะต้องมีกำหนดเป็น
กฎกระทรวงให้ชัดเจนว่า ขนาดใดจึงจะถือว่าหญิงอยู่ในภาวะที่จำเป็นทางเศรษฐกิจและ
สังคม จนถึงขนาดที่หญิงจะต้องทำแท้ง เช่น หญิงและชายมีรายได้รวมกันไม่เกินเท่าใด
ตามภาวะการครองชีพในขณะนั้น หรืออาจกำหนดให้อยู่ในดุลพินิจของคณะกรรมการ
พิจารณาการกำหนดให้รัฐมนตรีตั้งขึ้น เป็นผู้พิจารณาวากรณีใดบ้างที่ถือว่าเป็นปัญหาทาง
เศรษฐกิจ หรือทางสังคมที่หญิงจำเป็นต้องทำแท้ง

ผู้เขียนหวังว่าจากเหตุผลและความจำเป็นของสังคมปัจจุบัน กฎหมายนี้คง
จะได้รับการพิจารณาจากรัฐสภาและมีผลใช้บังคับในเร็ว ๆ นี้

¹ "กรรมาธิการของสภาเห็นควรทำแท้ง 4 กรณี" ไทยรัฐ (19

ขอเสนอแนะ

7.1 วิธีแก้ปัญหาทางสังคม

ในแต่ละปีรัฐบาลต้องเสียค่าใช้จ่ายที่สูญเปล่าให้แก่ผู้ตั้งครรภ์ ซึ่งมัก
 ลืมทำแท้ง แล้วเกิดอาการแทรกซ้อนจำต้องส่งโรงพยาบาลในที่สุด เป็นเงินหลาย
 แสนบาท เพื่อช่วยผู้ป่วยโรคตาย และจากการศึกษาเรื่องการทำแท้งทั้ง 6 บท
 มาแล้ว ทั้งผลการสำรวจความรู้สึกนึกคิดของประชาชน จะเห็นว่ามีแนวโน้มที่จะ
 ให้มีการแก้ไขกฎหมาย เกี่ยวกับการทำแท้งโดยใหม่ เงินไขความกว้างที่กฎหมาย
 อนุญาตไว้แต่เดิม เพื่อเปิดโอกาสให้หญิงที่จำเป็นต้องทำแท้ง สามารถทำแท้งได้
 โดยปลอดภัย เนื่องจากการป้องกันการลักลอบทำแท้ง เป็นสิ่งยากลำบาก เพราะ เป็น
 เรื่องสมยอมกันระหว่างหญิงที่ไปทำแท้งกับบุคคลผู้ทำแท้งให้ เรื่องจึงไม่มีการแจ้ง
 ความต่อเจ้าพนักงาน¹ ประเทศต่างๆ พยายามแก้ไขปัญหานี้ โดยออกกฎ
 หมายควบคุมการทำแท้ง แต่ก็ไม่สามารถลดการลักลอบทำแท้งลงได้ การขยับยั้ง
 ปัญหานี้จะทำให้เกิดการป้องกันการตั้งครรภ์ โดยวิธีแก้ปัญหาทางสังคม
 ดังต่อไปนี้

(ก) ให้ความรับผิดชอบแก่บิดามารดา ผู้ปกครองให้พยายามเอาใจใส่บุตร
 และอยู่ในปกครอง

เนื่องจากปัจจุบันนี้ และต่อไปในอนาคตการพัฒนาของโลกมีแนวโน้ม
 ที่จะขยายออกไปอย่างกว้างขวาง มนุษย์ของคอสมิกินอน เพื่อให้ชีวิตอยู่รอดในภาวะ
 เสริมธุรกิจที่บีบรัดตัวอยู่ทุกขณะ บิดามารดาส่วนใหญ่มีทั้งงานนอกบ้าน เพื่อช่วยพยุง
 ฐานะของครอบครัวและเขาสังคมอื่น เป็นผลต่อหน้าที่การงานหรือในชีวิตอย่างสุข
 สบาย โดยละเลยบุตรหรืออยู่ในปกครองที่อยู่นาน ให้คอสมิกินอนสิ่งแปลกใหม่ๆ
 ของอารยธรรมตะวันตก ไม่ให้ความสำคัญนี้แจ้ง โดยอ้างว่าไม่มีเวลาเพียงพอ
 หรือบิดามารดาอีกประเทศหนึ่ง แม้จะมีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดโดยโคจรโคจรก็จริง แต่
 ขาดความเอาใจที่จะอบรมบ่มนิสัย หรือให้ความดูแล ตลอดจนให้ความรัก และ

¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 954/2502.

- (4) ใ้ศึกษาพร้อมที่จะเตรียมตนเอง ในการสร้างครอบครัวของตนขึ้นมาใหม่ เมื่อจะต้องแต่งงาน และแยกจากครอบครัวเดิม ให้สามารถเลือกหาคู่ครองที่ดี
- (5) ทำให้มีความรับผิดชอบครอบครัว ทั้งวิธีที่จะให้ความสุขแก่ครอบครัว
- (6) ให้ความเห็นอกเห็นใจต่อเพศตรงกันข้าม
- (7) รู้จักเลี้ยงดูบุตร หรือเด็กในปกครองใ้ดี และสามารถอบรมใ้เด็กเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปในอนาคต

การสอนเพศศึกษาตามแนวทางดังกล่าว เมื่อใ้ประโยชน์ที่มองเห็นใ้ การสอนศีลธรรมทางเพศก็ใ้ประโยชน์ในการสอนแตกต่างกันมากนัก เพียงแต่จะต้องบรรจุในหลักสูตรอันเหมาะสมแก่วัยที่จะสอนเด็ก เช่น

ชั้นประถมศึกษา สอนใ้รู้ถึงธรรมชาติ และชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนเสียชีวิต โดยสอดแทรกศีลธรรมทางเพศที่จะรักษาชีวิตเหล่านี้ใ้ยืนยาวต่อไป เพราะสิ่งมีชีวิตนั้นเป็นของสวยงาม

- ชั้นมัธยมศึกษา - สอนใ้เข้าใจถึงความรักของคนที่มีต่อกัน นั่นคือ
- ความรักระหว่างบิดามารดา และบุตร อันเป็นความรักอันละเอียดอ่อนที่จะประมาณคามิใ้ได้
 - ความรักระหว่างญาติพี่น้อง จะต้องมีเชื้อเพื่อเชื้อแม่
 - ความรักระหว่างหญิงชาย เป็นความรักที่ครองระมัดระวัง หากวัยยังไม่สมควรหรือยังไม่พร้อมที่จะมีครอบครัว
 - ความรักของคนที่มีต่อตนเอง ความรักชนิดนี้ถ้ามีมากเกินไปจะทำให้คนเห็นแก่ตัว ถ้ามีพอประมาณ ความรักชนิดนี้จะทำให้รู้จักหน้าที่ของตนเอง และควบคุมอารมณ์ในเรื่องรักทั้งหลาย ใ้อยู่ในขอบเขต อันทำให้สอดแทรกศีลธรรมทางเพศใ้ได้อย่างดี

ชั้นอุดมศึกษา - การศึกษาระดับนี้ เป็นระดับของผู้ที่มีความรุกรวมคิด
ที่มีพื้นฐานที่มาจากสองระดับแรก ดังนั้นการสนวนวิสัยคบหาสมาคมระหว่าง เพศเดียวกัน
และต่าง เพศควรควร อยู่ในชั้นใดชั้นจะไม่ เป็นการผิดศีลธรรม หรือผิดระ เฝียบแบบแผน

การแก้ไขปัญหาลังคมในแง่นี้ จะช่วยใหม่คอกลที่จะ เก็บ โท เป็นผู้ใหญ่ใน
รุ่นใหม่มีความรุกรวม เขาใจในการคบหาสมาคมระหว่าง เพศมากขึ้น และรู้จักยับยั้ง
ตัวเองในทางที่ผิดที่ควร แต่ทั้งนี้การ แก้ปัญหาลังคมก็ต้องควบคู่ไปกับการ แก้ไขปัญหา
เศรษฐกิจของประชาชน ถ้า เศรษฐกิจไม่ดี ประชาชนก็ไม่มีเวลาที่จะมาสนใจปัญหา
ทางสังคม ปัญหา เรื่องปาก เรื่องท้องประชาชนให้ความสนใจมากกว่า

7.2 ใหม่การแก้ไขกฎหมายว่าด้วยการทำแท้งให้กว้างกว่าเดิม เพราะเราต้อง

ยอมรับว่า ขณะนี้ประเทศของเรากำลัง เจริญทางคานวัตตุ เพราะไปรับอารยธรรม
ตะวันตก เป็นเหตุให้ชายหญิงมี เสรีในการพบกันอัน เป็น เหตุซึ่งใหม่มีความสัมพันธ์
ทาง เพศก่อนทำการสมรส ที่ผิดคองตามกฎหมาย เพราะการ มีกฎหมายบีบบังคับมิให้
มีการทำแท้ง เทาใด จะยัง เป็นการบังคับทาง ออมิให้หญิงที่ตังครรภ์ไม่ว่าจะ เหตุใดก็
ตามคองแอบไปดักลอมทำแท้ง เป็นการผิดทางคานศีลธรรมในแง่จิตใจของหญิงนั้น
และ เป็นการผิดกฎหมาย เพราะกฎหมายมีโทษตูดาคไว้

กฎหมาย เกี่ยวกับการทำแท้งนี้ เกือบทุกประ เทศยังมีบัญญัติลงโทษไว้
ดากกฎหมายไม่ลงโทษการทำแท้งจะ เป็นการ จงใจคนไขให้หัน เขาหาแพทย์จริงๆ
มากกว่าหมอเถื่อน เพราะถือว่า เหมือนโรคอื่นทั่วๆ ไป คนไขจะต้องไปพบแพทย์
ให้รักษาโรคโดยมิคอง เกรงกลัวกฎหมาย แต่ เนื่องจากการทำแท้งยังมีผู้ เห็นว่าผิด
ศีลธรรม ในสังคม เบนนั้นจึงคองมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่า เป็นการกระทำผิด ผู้เขียน
เห็นว่าควรที่จะขยายวงกว้างออกไปให้เหมาะสมกับสภาพสังคม โดยมีใ้แกกฎหมาย
ทำแท้งใดอย่าง เสรี ควรมีข้อจำกัดเพื่อรักษาศีลธรรมอันดีไว้ จึงขอเสนอว่า

1. ปัจจุบันนี้ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 304 ยกเว้นโทษพยายามกระทำกรรมผิดฐานทำให้หลงใหล โดยไม่จงใจทั้งหญิงที่ไปทำแท้งและผู้ที่ทำแท้งให้หญิง การที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ เพราะประมวลกฎหมายมีวัตถุประสงค์ประสงค์ เพื่อจะจงใจลงมือกระทำกรรมผิดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ใตย์ยังรังใจไม่กระทำผิดต่อไปจนกรรมผิดสำเร็จ ผลที่เกิดขึ้นและตามมาจากการบัญญัติเช่นนี้ก็คือ เจ้าพนักงานไม่อาจจับกุมพยายามกระทำกรรมผิดตามโทษได้ เพราะฉะนั้นได้รับการยกเว้นโทษตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 304 คือเมื่อผู้นั้นมิได้ยังรังใจลงมือกระทำผิดต่อไปจนทำแท้งได้สำเร็จจึงจะถูกลงโทษ ทำให้การปราบปรามไม่ไคผลเท่าที่ควร

ผู้เขียน เห็นว่าถ้าจะปราบปรามกรรมทำผิดฐานทำให้หลงใหลที่ไคผลจริง ๆ ควรลงโทษผู้พยายามกระทำผิดฐานทำให้หลงใหลด้วย เช่นเดียวกับพยายามกระทำผิดฐานอื่น

2. ส่วนสถานที่ที่จะดำเนินการทำแท้งควรจะเป็นโรงพยาบาลของรัฐภาค ซึ่งมีเครื่องมือเครื่องใช้ทันสมัย เพื่อความปลอดภัยของหญิง เป็นการป้องกันการลักลอบทำแท้งตามคลินิก หรือสถานพยาบาลอื่นๆ ซึ่งเป็นการกระทำของหมอเถื่อนที่ขาดความรู้ความชำนาญอันอาจเป็นอันตรายต่อหญิง แต่ทั้งนี้ต้องมีการขยายเงื่อนไขในการทำแท้งให้แพทย์ที่อยู่ในโรงพยาบาลสามารถทำแท้งได้ โดยถูกต้องตามกฎหมาย ถึงเงื่อนไขที่ผู้เขียนขอเสนอให้มีการแก้ไขดังนี้

เงื่อนไขที่ควรกำหนดไว้ในมาตรา 305 คือ

ให้แพทย์ทำแท้งได้ ในกรณีจำเป็นอย่างหนึ่งอย่างใดใน 5 ประการ

ทั้งนี้ เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาฉบับปัจจุบันบัญญัติว่าการทำแท้งไม่เป็นความผิดเพียงสองประการในมาตรา 305 และให้แพทย์เป็นผู้ทำแท้งให้ อันเป็นข้อกำหนดที่จำกัดเกินไป เห็นควรให้ขยายเงื่อนไขออกไปอีก เพราะการทำแท้งนั้นแพทย์จะต้องเสี่ยงภัยต่อชื่อเสียง และจรรยาแพทย์ ทั้งที่แพทย์อาจทำควยเหตุจำเป็นในทางมนุษยธรรม การที่กฎหมายกำหนดให้แพทย์ เป็นผู้ทำแท้งก็เพื่อป้องกันมิให้หญิงต้องไปทำแท้งกับหมอเถื่อน ซึ่งหญิงอาจจะได้รับอันตรายถึงเสียชีวิต จึงควรกำหนดให้แพทย์ทำแท้งได้ในกรณี

1. เป็นการจำเป็นต้องกระทำเนื่องจากสุขภาพของหญิงถ้าหากตั้งครรภ์ต่อไปจะเป็นอันตรายถึงชีวิต

ผู้เขียนเห็นว่าควรกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาให้ชัดว่ากรณีจำเป็นต้องกระทำแท้งเนื่องจากสุขภาพของหญิง หากปล่อยให้ตั้งครรภ์ต่อไปจะเป็นอันตรายถึงเสียชีวิต เช่น โรคหัวใจจนถึงขั้นหัวใจไม่สามารถทนต่อความเจ็บปวดจากการคลอดบุตร หรือเป็นโรคที่เมื่อมีบาดแผลแล้วเลือดไม่อาจหยุดไหล ก็ให้แพทย์ใช้ดุลยพินิจในการทำแท้งให้หญิงได้

2. หากทารกในครรภ์คลอดออกมา ทารกนั้นอาจได้รับความทุกข์ทรมานทางกายหรือจิตใจ

ในกรณีนี้ผู้เขียนเห็นควรให้คำนึงถึงทารกที่อยู่ในครรภ์มารดา เพราะปัจจุบันนี้วิทยาศาสตร์การแพทย์ได้เจริญก้าวหน้า สามารถตรวจสอบได้ว่าทารกในครรภ์เมื่อเกิดออกมามีร่างกายพิการหรือจิตพิการ หรือไม่ เช่น โรคทอกโซพลาสโมสิส อันจะทำให้ทารกมีร่างกายพิการเมื่อคลอดออกมาแล้ว ดังได้เคยกล่าวไว้ในบทที่ 1 หน้า 10 หรือมารดาถูกสารมีพิษหรือสารเคมีบางชนิดในโรงงานขณะตั้งครรภ์ ซึ่งทำให้ทารกมีร่างกายพิการได้

3. หญิงมีครรภ์เนื่องจากการกระทำผิดอาญา ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 276 มาตรา 277 มาตรา 282 มาตรา 283 หรือมาตรา 284

เงื่อนไขตามข้อนี้ผู้เขียนเห็นควรให้เป็นไปตามบทบัญญัติเดิมในประมวลกฎหมายอาญาที่กำหนดให้หญิงตั้งครรภ์ เนื่องจากการกระทำผิดอาญา คือ ถูกข่มขืนหรือถูกหลอกลวงไปเพื่อให้ผู้อื่นสักเร็วจความใครจนเป็นเหตุให้หญิงตั้งครรภ์ก่อนญาติให้หญิงทำแท้งได้

4. เป็นการจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้หญิงตกอยู่ในภาวะลำบากทางค่านเสรษฐกิจหากตั้งครรภ์ต่อไป

ความจำเป็นตามเงื่อนไขนี้ เพื่อให้หญิงที่ตกอยู่ในภาวะที่ได้รับควมลำบากหรือเดือดร้อน เนื่องจากไม่มีความสามารถทางค่านเสรษฐกิจ ปัญหาสำคัญว่าจะเอาอะไรเป็นเครื่องกำหนดว่าหญิงมีความจำเป็นทางค่านเสรษฐกิจนั้น

เห็นควรให้กระทรวงสาธารณสุขออกกฎกระทรวง วางหลักเกณฑ์การพิจารณาปัญหาเศรษฐกิจของหญิงถือคูจากรายโคชั้นต่ำตามภาวะการครองชีพในขณะนั้น เช่นในปี พ.ศ. 2518 สมัยรัฐบาลของหม่อมราชวงศ์คึกฤทธิ์ ปราโมช กำหนดรายโคชั้นต่ำที่ประชาชนจะดำรงชีวิตอยู่ได้ คือ เดือนละหนึ่งพันบาท ผู้มีรายโคต่ำกว่านี้มีสิทธิ์ขอรับบัตรสงเคราะห์ เพื่อรับการรักษาพยาบาลและโดยสวัสดิการประจำทางโดยไม่ต้องชำระเงิน หรือในปัจจุบันตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย เรื่อง อัตราค่าจ้างขั้นต่ำ (ฉบับที่ 10)¹ กำหนดอัตราค่าจ้างขั้นต่ำของลูกจ้างที่อยู่ใน เขตกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียง อัตราค่าจ้างขั้นต่ำวันละหาสิบสี่บาท เฉลี่ยแควรายโคประมาณ เดือนละ 1,188.- บาทและจังหวัดที่อยู่ทางไกลออกไปวันละ 47.- บาท คือผู้มีรายโคเดือนละประมาณ 924.- บาท บุคคลเหล่านี้ควรที่จะให้ทำหางโค โดยกำหนดไว้ในกฎกระทรวง เพราะเป็นผู้มีรายโคน้อย แต่ทั้งนี้ควรกำหนดต่อไปว่าจะต้องเป็นผู้มีรายโคชั้นต่ำตามจำนวนคังกล่าว และต้องมีบุตรอยู่แล้ว เกินกว่าสามคนขึ้นไป กรณีนี้ไม่มีเหตุผลที่จะสนับสนุนจากระราชกำหนดแก้ไขประมวลวิธีฎการ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2521 มาตรา 7 ไขในปีพ.ศ. 2522 และกฎหมายจะไม่มีผลย้อนหลังไปถึงผู้มีบุตร เกินกว่าสามคนก่อนหน้านี้ อันนี้ถือเป็นนโยบายประการของประเทศใดอย่างหนึ่ง ก็ตามมีบุตร เกินกว่าสามคนจะไม่ได้รับการลดหย่อนภาษีสำหรับบุตรคนต่อไป เพื่อจูงใจประชาชนให้วางแผนครอบครัว และลดการเพิ่มอัตราประชากร

สรุปแล้วจะกล่าวหาว่า เศรษฐกิจของหญิงที่ทำหางโคต้องอาศัยพิจารณาจากรายโคชั้นต่ำและ เมื่อมีรายโคขนาดนี้แล้วไม่อาจมีบุตร เกินกว่าที่ตนจะสามารถเลี้ยงดูได้ จึงอนุญาตให้ทำหางโค

5. การคุมกำเนิดตามคำสั่งแพทย์แล้วไม่คลอด

เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายการวางแผนครอบครัวอันเป็นนโยบายระดับชาติ จัดให้มีการคุมกำเนิดอย่างแพร่หลาย แต่เป็นที่ยอมรับกันในทางวิชาการว่า ไม่มีการคุมกำเนิดวิธีใดที่จะปลอดภัยเปอร เช่น ผู้ที่ยังไม่พร้อมจะมีบุตร หากมารับบริการคุมกำเนิดแล้วไม่คลอด เกิดตั้งครรภ์ขึ้นมา ควรอนุญาตให้ทำหางโค

¹ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 97 ตอนที่ 138 ลงวันที่ 5 กันยายน 2523.

เพราะการคุมกำเนิด เป็น เครื่องให้ เห็นว่า ผู้ให้กำเนิดยังไม่พร้อมจะให้เด็กเกิด
มา และโดยพยายามหาทางมิให้เด็กปฏิสนธิขึ้นมาแล้ว แต่เมื่อเกิดพลาดดังกฎหมาย
ก็ควรที่จะช่วยบอกลด เหล่านี้ เพราะถ้าปล่อยให้เด็ก เกิดมาแล้ว อาจ เป็นปัญหาสังคมใน
ภายหลัง กลายเป็น เด็กที่เกิดมาด้วยความไม่ต้องการของบิดาหรือมารดาถูกปล่อย
ทอดทิ้ง ไม่ได้รับการเลี้ยงดูที่ดีจึง จะ เป็นการผิดศีลธรรมกว่าการไม่ให้เขา เกิดมา
เสียอีก

จากข้อคิดเห็นข้างต้นของผู้เขียนนั้น ก็ เป็น เพราะประสงค์จะแก้กฎหมาย
ให้ทันสมัยทันสมัยซึ่ง เปลี่ยนแปลง อยู่ เสมอ มิฉะนั้นกฎหมายดังกล่าวจะไม่มีผลใช้บังคับ
เพราะมีผู้ฝ่าฝืนมากขึ้นทุกที และการที่ผู้เขียน เสนอข้อกำหนดยก เว้นสำหรับการทำ
แท้ง เนื่องจากความจำเป็นก็ เพื่อ เป็นแนวทางใหม่กฎหมายโคเวินิจัย โดยอาศัยพื้น
ฐาน และแนวความคิดของกฎหมายต่างประเทศ และปรับปรุงให้ใช้ ใ้ได้กับสังคมไทย
เพื่อช่วย เหลือหญิงที่ ได้รับความทุกข์ เนื่องจากการตั้งครรภ์โดยไม่พึงปรารถนา และ
ผู้เขียน เชื่อว่าในอนาคตอันใกล้ นี้ เราคงมีกฎหมายว่าด้วยการทำแท้งที่มี เงื่อนไข เปิด
กว้างกว่า เดิมอยู่ เป็นแน่